

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 104.

ANY II.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa l'orsa.—Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hñ á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la erra y poch, actius y inteligents.—Ennobliada, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser obrador d' avensos de la ciencia y planter de filosofhs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y cosums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginyers moderns, trayent del rerrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyers del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un art fill llegendari del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats, modernas.—Ports oberts als productos de tots llochs, assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al portentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en e govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pera bo tenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltem la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.—LUIS DOMENECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIO Y REDACCIO

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 31 Desembre de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORALI

Diumenge 8, Sts. Teófilo diac. y Eladi mrs.—Dilluns 9, St. Juliá mr. y sa muller Sta. Basiliá vg.—Dimars 10, S. Niconor diac. y S. Gonzalo de Amarante cf.—Dimecres 11, Sts. Higini papa y mr. y Salvi y. Alexandre bs. mrs.—Dijous 12, St. Arcadi y St. Aelredo ó Alfredo ab. del Cister.—Divendres 13, St. Gumersindo mr. y Sta. Gláflra vg.—Disapte 14, St. Hilari b. y dr. y Sta. Macrina.

CATALANISME

¡Ola, Jaumet, y quant de temps sense veure t en lloc!

—He tingut tanta feyna, Quimet, que m' ha sigut imposible surtir de casa pera res.

—Doncs, jo tenia moltes ganes de trobarté, perquè l' altre dia m vas agradar molt ab aquelles poques paraules que digueres sobre la llibertat. Ya sabs que jo n soc apassionat aymant de eixa senyora.

—És ho sé; pero m sembla que l' entens malament, si he de jutjar per les ideyes centralistes que profeses.

—Que vols dir ab aixó?

—Res; que t' agraden les ideyes centralistes, que ets amic dels governs centralistes; disho com vulguis.

—¿Y aixó que té que veure, pera ser defensor y aymant de la llibertat?

—¡Com, que té que veure! Ya m' ho pareixia que ho entendries de mala manera. At creus tu que centralisme y llibertat poden anar junts? Doncs, sápigues que están barrallats com lo dimoni y la creu, com la llum y la fosca; ó l' dia y la nit.

—No ho entenc.

—Ho crec; y faré lo posible pera esplicám. ¿Que entens tu per centralisme? ¿que entens per llibertat? Contestam eixes dues preguntes y ho entendràs perfectament.

—¿Y qué vols que t digui?

—¿No ho sabs? Escolta. Centralizar, lo mateix nom ho diu, és reunir á un mateix punt ramals, y extrems diferens. Estás á la taula y poquet á poquet los menjars diferens que hi han vas posantlos al estómac. ¿Que fas? Los centralises.

—¡Ja, ja, ja, ja! No m fasis riure, ¿aixó es centralizar? ¡Ja, ja, ja, ja!

—Home, escolta y no sigues tan atropellat en les teues coses. ¿Vols mes centralisació que la que fas menjant, puig tot ho poses á un mateix punt? Doncs, mira: los governs que per sort ó per desgracia ens governen ho fan aixis; prenen los menjars que troben á les diferents regions d' Espanya, Catalunya, Aragón Valencia, Basconia, etc., etc., y se ho emporten á Madrid, que per á mi, es l' estómac de la nació. Volen que totes les regions se governen per les lleys de Castilla así la Vieca com la Nueva, no considerant, que aixó es lo disbarat mes gran que s' haigue pogut pensar y discuirir, y no veuen que ens lleven, mes ben dit, ens roben la llibertat que tan y tan mos van predicant.

—Ni jo tampoc ho veig.

—Perque ets com ells. ¿No teniem les nostres lleys? ¿Perque han de vindre á posarmon de noves, raras y estrambótiques que ens raventen pels quatre costats? ¿Que per cas, Catalunya, Aragón, Valencia, Basconia, Balears, etc., son paisos que han conquistat per les armes los castellans? ¿No eren regions completament independents de Castilla, y s' uniren per la seua plana voluntat, fent jurar en Nom de Deu, davant de tot, les seues lleys y privilegis que pels seus servicis los mateixos Reys y Senyors els havien concedit? ¿Perque doncs, han de vindre, ab imposicions de cap mena? ¿No consisteix la llibertat en ser esclau de la Lley? Doncs nosaltres tenim les nostres y esclaus de les nostres volem esser, y aixis ser lliures; no d' altre modo. ¿Veu ara, Quimet, com se opose la centralisació que tan t' agrada á la llibertat de que fas gala?

—Tens rahó. May ho hovia columbrat.

—No es estrany. Com tu n' hi han molts, que parlen y diuen sense saber de que van. Y no t' ofenguis, que no va per tu, porque ja se que ets bon xicot. Pero si que m crema y m revól les entranyes lo veure que mes de quatre, que desconeixen la nostra Historia se ns haiguen de buirlar. A n' eixos los diria que may,

may ha sigut mes gran Catalunya que quant feya armes contra 'ls tirans que li patejaven ses lleys venerandes y tradicionals.

—¡Via fora! exclamaven plens de vida y entusiasme per les seues tradicions. Visca 'l Rey, nostre Sinyor y may 'l mal govern! Aixis ho hem de fer, Quimet, si volem ser lliures, si volem salvarnos.

—Que vols que t digui, Jaumet. No sé si ho crega lo que m dius.

—Fes lo que vulguis. Res m' importa, dic mal, si que m' importa, perquè voldria la prosperitat de la meua aymada del cor, Catalunya; si, Catalunya, primer com á catalá que so, pero voldria la mateixa salvació y prosperitat pera les demés regions germanes.

—També ho voldria jo, aixó. Pero no sé si eixe retorn á la antigülla ens faria feliços.

—Deixat està de antigüalles. L' or no s' mira si es antic ó no, ni l' vi tampoc, com mes vells son un y altre mes bons. Lo que siga bò y ens aprofiti conservem y fora eixes previsions y contallas de quatre embustersos que tot ho han capgirat, enfosquin los entenimens del poble. Aixó no vol dir que tot lo bò que avuy puguem fer pera millorar y perfeccionarnos en tots los camps de las ciencias, ars y industries n' ho fessem. Conque, Quimet, adeu y hasta demá.

—Adeu, Jaumet.

NOI DEL PÓ.

JOCS FLORALS

(Premi extraordinari)

La Verge del Palau

LEMA: A qui be prega, la Verge may d' escoltarlo ha deixat.

Oíu, oíu la llegenda de la Verge del Palau; la que may á qui be prega n' es deixada d' escoltar.

La seva misericordia y 'l seu amor son tan grans, que per podense les portes del Cel un jorn franquejar, fins als pobres que no saben de creurer ni de estimar, els obra 'ls ulls ab prodigis

y 'ls guanya 'l cor ab bondats. Oíu, oíu la llegenda de la Verge del Palau.

Dos moros de moreria, Zelim y Malek, esclaus que tenia la Canonja de Tortosa per fe 'l pa, ab tot y que no 'ls reblessen del jou los macissos claus, rosegóns ni vergassades, molts fatichs ni poch descans; per aixó, ¡be l' anyoravan la terra en que havien nat, l' ayre que 'ls pulmóns engronxa y l' amor dels seus germans! Devades á Alá y Mahoma clamaven de nit, tancats dins llur cofurna, devades, cor arraulits sospirant.—¿No dorms? Zelim preguntava. Deya Malek:—¿Tú que fas?—No te ho cal dir en que penses.—Ni tú 'l que t te desvetllat. Y revolcantse frisosos demunt la palla del jas, feyen cruixir la cadena que 'ls tenia al mur fermats.

Desde 'l forn á la Canonja, per durhi y tornarne 'ls pans, calia als moros la claustra de la Seu atravesar y als tortosins, tots els dias, veyen allí genollats als peus d' una antiga Verge, dita avants de Montserrat, després del Palau, per esser provinenta del palau; uns encenentli candelés, altres les lloses besant, tots enfervorits, rossantlos les llágrimes cara avall. De primé 'ls esclaus passaren mirantlos, sens fern cabal; mes tart, ja 'ls interessava una devoció tan gran; fins que de dur les postades al forn, un dia tornant, s, hi aturaren una estona, altra estona l' en demá, y tan seguidas van ferse les visites dels esclaus, que pot ben dirse s' havien de la Verge enamorats, sent Ella y fora, Ella y fora qui 'ls feya menos pesants los grillóns, y més sufribles els cops de l' adversitat.

Zelim y Malek, un dia de tant estar drets cansats, devant la divina imatge de la Verge del Palau, poch á poch, sens darsen compte, anárense genollant, y agenollats qu' estigueren, aixis van abdos parlar:—Zelim, ¿no n sabs cap paraula

de la oració dels cristians?
—Ay Malek, si jo n' sabessa,
quin goig de poder resar!
—Com t' ho faries per dirli
à la Verge que ns lliuràs?
—Cercaria les paraules
que fan mes bo d' escoltar,
y les hi diria forsa,
forsa voltes....—Donchs, veyám
si tenim sort de trovarne
alguna. Y vant fent plegats:
—Santa Maria benehita,
si del captiri ens lliuráu
vos farém, Santa Maria
un present per vescantar
les gracies del amor vostre
que arriba fins al escláu,
mal si gan moros si os pregan
ben de veres! Y clavats
sosi ulls en los de la imatge
añaren barbotejant
un reguitzell de vegades
aquell prech, tan mal girvat
com ben sentit, fins semblarlos
que ab ell el cor los volás,
à petonejar les plantes
de la Verge del Palau.

A qui be prega, la Verge,
may d' escoltarlo ha deixat,
y tant com es ben volguda,
mes encara s' fa estimar:
cor que vols, cor que desitjas,
no tenen fi ses bondats,
Los esclaus de la Canonja
aquella nit, descansant,
senten una ma que 'ls toca,
sentén una veu que 'ls fa:
"Alséus y partiu... Trovantse
de les cadenes lliurats,
les portés de la cofurna
obertes de vat á vat,
un esquif á la ribera
á postá per navegar,
ab aigua dolça enjós canters,
un bon canastrell de pans
y quatre réms, que s' diria
s' emportan l' esquif volant.
—Zelím, jo no n' dupto pas.
—Es la Verge de Tortosa.
—Es la mare dels cristians.
—Diguémi: "Santa Maria,
no ns deixeu... Y va la nau
ribera avall, mar endintre,
vent de Cel sens fluxar may,
fins descobrí en la llunyaría
del horitzó els alminars
d' Alexandria, la patria
anyorada catorz anys!
Aixís que saltan en terra,
plorant de goig, abressats,
exclaman: "Santa Maria,
Santa Verge del Palau,
mare dels cristians y nostra:
may mes vos hem d' oblidar!

Al divulgars per Tortosa
la fugida dels esclaus
que tenia la Canonja
de la Seu, per felshi l' pa,
ningú sabia explicarho,
ningú se n' feya cabal
per surtir de la cofurna
com s' havian enguinyat.
Ni la porta era malmesa,
ni 'ls grillons eren trencats,
cap remor ni cap estrépit
torvaren mica la pau
de la nit... cert que n' hi havia,
n' hi havia per capicárs;
mes, res pogueren entendre,
fins que la Verge explicás
volgue aquet prodigi, ab altre
que á tots deixés admirats.
Per cumplir sa prometença
á la Verge del Palau,
Zelím y Malck, compraren
uns draps d' or ab que adornar
la Santa Imatge, y ficantlos
dins un carxó enquitranat,
ab quatre búrralls de lletra
explicadors d' aquell cas;
per tota dressa posanhi;
"A la Verge del Palau
de Tortosa, y que mes puga
besantlo, al tirarlo á mar,
deyan: "Vents que assí ns portareu,
menéu en bon hora allá..."

Pescadors de Tarragona
lo trovaren al sorral,
portárenlo al Arquebisbe
y del prodigi admirat
aquet, quedás per reliquia
un dels draps d' or, enviant
l' altre á la Seu tortosina,
ab la lletra dels esclaus,
testimoni irrefutable,
penyora de les bondats
y dels prodigis sens nombre
de la Verge del Palau.

No oblidém pas la llegenda.
mals crehénts del mon escláu,
que á qui la estima, la Verge,
ja may l' abandonarà.
Francesch Ubach y Vinyeta.

LA CATALANISACIÓ DE CATALUNYA

Es un fet que s' imposa: hem de catalanisar ben bé á Catalunya, si volém arribar á n' el terme de nostres desitjos. Es á dir, fer á tots el individuos nats en nostra patria, ben catalans, dignes de esser fills d' aquesta terra, si avuy humillada, en millors temps rica y plena, avans gran y espill de tot lo mon civilisat.

Hem de fense ben dignes, del nom de catalans que duem y que el serho, significue sempre á totarreu, un emblema de treballador y d' honrades.

No ns deixém aclaparar jamay per la desgracia particular ni col·lectiva, que després del temporal be la bonansa, el sol vivificador...

Pensém y esperém sempre, en un per vindre ditjós de llibertat.

Mentres tant, preparémnos pera fer nos mereixedors de la bona nova.

Femnos catalans de cor y d' ánima y sens descuidar la tasca ja avansada de la propaganda cont nua dels ideals nacionalistas, tornemne á comensar un altre mes llarga not-ser, però de resultats mes práctics y positius per l' avenir.

Tenim de ensenyar á la generació que puja á darrere nostre, lo que fou, lo que es y lo que encara pot tornar á ser la terra nostra: l' historia de Catalunya.

Habém de fer saber als nois els drets y debers de tot ciudatá, pera que quan sian grans, sapigan disfrutarne y cumplirlos.

Devem fer aprendre á nostres fills, tot quan els siga pressis en la vida del home y particularment, nostre hermos idioma que l' parlin, que l' llegeixin, que l' escriguin, que si aixís ho fan l' estimarán y ab ell á Catalunya.

Instruimlos y eduquemlos á n' els petits infants.

Aném á buscar el mal, á n' el seu fonament y destruimlo precisament ab son antitat.

El defecte mes gran, y pot ser l' únic, que separa part del poble catalá, dels ideals nacionalistes: es la falta de cultura y d' instrucció.

Cervells petits é ignorants, poden capir la gran obra regeneradora del catalanisme.

Poc coneixedora del pasat gloriós de nostra patria, no l' anyoren.

Ignorants dels avensos de la civilisació, no 'ls envejan.

Desconfiats perquè els polítics de ponent els hi han fet perdre l' esperança de regenerarse, s' ens aparten.

Destruim, doncs el mal de soca-arrell y recomensem á fer ben fermes, el fonament s' en que s' ha de construir l' edifici de nostre pervindre.

Aixís ho entenen molts y moltes associacions. A Barcelona s' están fundant á dotzenas d' ateneus, escolas gratuïtas pera obrers, totens elles catalanes. També hi han escoles de música, d' arts y d' oficis práctics. Estudis universitaris, academias y collegis particulars, tot com es natural regat ab sava de la terra. Y fora de la capital, també va extenense y propaganse tan hermosa idea. Arreu van brotant escoles catalanes;

com bulguent posar, front á front, de l' assencia y embrutiment de l' enseyansa oficial, una nova arma de que ns valém pera combatre pera nostra causa.

¡Avant, doncs! Instruhim y eduquem, que l' jorn que tots els catalans sian educats é instruits, tots serán catalanistes.

EME.

Centre excursioniste

Concurs de tarjetes postals

Lemes dels plec rebuts

TEMA PRIMÉ

- Núm. 1 Lema. Visca Catalunya.
2 Aixís farem un gros feix.
3 Cheich.
4 Visca Tortosa alegre y hermosa.
10 Qui de Catalunya es plany etc.
12 Que hi ha que dir si vinch.
15 ¡Guay!
16 Canta Doloretas.
18 N' tinc de sobrees.
19 La Verge de la Providencia.
20 Tarrós.
21 Bunyol.
22 Senyor Rectó de Vallfogona.

TEMA SEGÓN

- Núm. 11 Lema. Al Bosch.

TEMA TERCÉ

- Núm. 5 Lema. Que si que no que... ¡ay!
6 Monserrat.
7 Catalunya.
8 Recorts de Tortosa.
9 Barretina anant pel mont.
17 Del natural.

TEMA CUART

- Núm. 13 Lema. Ma patria es Catalunya.
14 Visione de juvenesa.

Havent sofrit retrás la tirada dels Diplomes la festa que debia celebrar es 'l dia dels Reys tindrà lloch al tardet del dumenge dia 15 del present.

Tortosa 4 Giné 1905.—Lo Secretari,
GERARDO VERGÉS.

AVIS

Gustosos insertem á continuació l' escrit que la «Lliga Regionalista de Barcelona» ens prega fem pública afi de que los nostres amics puguen en cadapoble vigila' perque las elecciones de senadors sigan lo més legals possible.

Lliga Regionalista DE BARCELONA

Elecciones de senadors

Els senadors del regne s' elegeren pels diputats provincials y compromisaris.

Els compromisaris son elegits pels ajuntaments y els majors contribuyents de cada poble.

Els majors contribuyents han d' ésser tants com quatre vegades el número de regidors.

L' Ajuntament que té 50 regidors, crida á 200 majors contribuyents, com Barcelona; el que n' té 20, en crida 80; el que n' té 5 en crida 20.

S' entenen per majors contribuyents els que pagan, dintre'l terme municipal d' ahont son vehins, més contribució directa, industrial, comercial, territorial ó urbana.

Las llistas d' aquets majors contribuyents han d' exposarse al public, a

las Casas Consistorials, el dia primer de janer fins al dia 20, devent resoldre las reclamacions que contra las llistas se presentin, abans del dia primer de febrer: contra las resolucions municipals hi há apelació devant de la Comissió Provincial, y de las d' aquesta, recurs d' alsada a l' Audiencia, sense costas.

Pera fer la reclamació al Ayuntamiento n' hi há prou ab una instancia en paper blanc, acompanyanhi'ls rebuts de la contribució del quart trimestre ultim.

Se pot assegurar que'l noranta per cent de las llistas que forman els ajuntaments de Catalunya, son reclamables: el caciquisme s' val de posarhi contribuyents adictes y fins vehins que no pagan cap contribució. Com fins ara ningú havia pensat en reclamacions, els alcaldes feyan lo que volian, y aixís els compromisaris o concompromisaris elegits votavan lo que'ls cacics els manavan.

Una revisió feta a corre-cuita ns va donar més de 70 vots en las darrereras elecciones y la victoria complerta en els compromisaris de Barcelona.

No hi há poble ahont no hi tinguem amics; á tots recomaném la revisió de las llistas y el procurar que hi figurin els veritables contribuyents.

Aqueix any hi haurá segurement elecciones de senadors y el catalanisme pot aspirar a la victoria complerta a Barcelona y a obtenir llocs a las demás provincias.

Prácticament, poden fer més per Catalunya 'ls senadors que'ls diputats a Cortes.

A las oficinas de la Liga Regionalista, Riera Sant Joan, 22, de onze a dotze del mati y de quatre a set de la tarde, se donarán instrucciones y es resoldrán consultas sobre tot lo que s' refereixi a procediment electoral, podentse aiximateix dirrigirlas per escrit al senyor president.

Assil Nocturn municipal

Fá pocs dias se va efectuar l' inauguració del primer dels assils nocturns que l' Ayuntamiento té acordat instalar a Barceloneta.

Aquest assil, está situat al carrer del Cid devant mateix del den Mina, en un edifici gran que havia sigut fábrica y que ara no servia pera rés. Las varius dependencias d' aquet edifici podran contenir un centenar de llits, y a la sala ahir inaugurada n' hi han 38.

Aixís que s' entra, passat un pati hi há el despatx del metge, doctor Vinyeta, que cuidarà de examinar als que s' presentin pera veure si pateixen d' alguna malaltia, en cual cas serán refusats, doncs aquet refugi no ha de tenir el carácter d' hospital ni dispensari.

Al que sigui admés, se li donarà un número, corresponent al llit que haurá d' ocupar.

Comensará per deixar el fato que porti a un lloc exprés, y pasará al rentador pera fer una neteja general. En aquesta dependencia hi há 18 picas individuals, cada una ab un canó de goma per hont raja l' aigua, que surt desseguida per baix.

Un cop nets, aniran cap als llits que

están colocats a una sala -inaugurada fà poc- d'una cabuda de 850 metres cúbics, ab renovació contínua de aire, y escalfada al iver per una estufa de carbó. Els llits son de ferro y s'adresan contra la paret, de manera que en pocs moments quedan alsats y la sala completament lliure. En compte de matalàs hi ha una lona, y están dotats cada un de llenols y duas flassadas. Els llits están fets de manera que no necessitan cui xi.

Tot voltant de la paret hi ha una faixa de l'alsada d'un home de rajolates de Valencia blanques y el paviment es d'asfalt. D'aquesta manera, per medi de mànegas de bombers, cada mait's farà la neteja molt ràpidament, sortint l'aigua per uns clava-guerons cuberts ab raixats de ferro.

Al costat de cada llit hi ha un tamboret de llenas de ferro, fixo a la pared, y un prestatxe de lo mateiz.

NOTICIAS

En el saló de Sant Jordi de la Diputació se va celebrar l'anunciada reunió de la "Obra de la Llar". Presidí el Cardenal Casañas, y ocuparen llocs de preferència els senyors Governador civil, Espinós, conde de Sert y Puig y Cadafalç. Després de breus y sentides paraules del doctor Casañas, y del senyor Espinós el secretari senyor Albó y Martí, doná lectura de la Memória que va ésser molt aplaudida.

Desseguida el cardenal va entregar un diplóma y títol de propietat d'una casa adjudicada per la nóva entitat, al obrer Joan Quintana, que rebé emocionat dits documents del Eccc. Cardenal.

El públic que omplenava el Saló, va tributar al obrer propietari una salva d'aplausos.

Segóns llegim en un periódich, á Caudete (Albacete) D. Francisco Albalat Navajas ha iniciat una obra eminentment social y que pot compararse ab las millors del estranger. Es el barri obrer

de Sant Francesc d'Asís, que 's construeix pera hostatjar als jornalers mitjansant loguers molt módics y gratuits peis pobres.

El projecte es hermós. Carrers amples, perfectament urbanisats, pera 500 casas; 400 ab destí als jornalers y 100 pera 'ls pobres; una iglesia, unas escuelas, un menjador de caritat, un taller pera 'ls pobres y una tenda-assilo. Las casas de las que fins á la fetxa n'hi han edificadas 85 de las que han d'ocupar els obrers, son de construcció elegant y forta, y la distribució es com segueix: á la planta baixa una entrada que comunica ab una sala molt hermosa, un ample menjador, cuyna y sortida al pati. El pisalt está compost de una saleta de rebre y dugas grans habitacions. El lloguer d'aquestas easas es de 75 pessetas anyals. Als pobres se 'ls facilitarà de franc l'habitació, el menjar, el vestir y l'assistencia del metje, procurant enginyosament que s'ho guanyin en el taller establert al efecte.

Els jornalers podrán adquirir ab molta ventatja els elements pera sa subsistencia á la tenda assilo, habent de dexar en dipósit part de las ganancias que obtinguin pera una Caixa, quals fondos millorarán sa condició en els contratemps. En els cassos d'enfermetat, la assistencia será á domicili pera tots (de franc pera 'ls pobres y millorada pera 'ls jornalers ab l'indicat fondo de reserva). Per una combinació ben entesa, els ingresos dels módics lloguers y altres servirán pera sostenir tots els gastos de l'obra, qual direcció immediata está encarregada á un sacerdot y á las Germanas de la Caritat.

L'exemple de don Francisco Albalat deu servir d'estímul pera que, obras com la de Caudete, 's multipliquin y floreixin per tot arreu.

El número de tarjetes postals presentades al concurs del Centre Excursionista es de 318 y de 388 el número de cançons escrites en 231 tarjetes postals algunas d'ellas ilustrades ab dibuixos á la ploma y altres ab alegories, monuments, paisatjes, retratos d'artistes, escenes

de la vida, capritxos y algunas ab atributs y llegendas catalanistes.

Lo conegut y notable pintor Anton Cerveto ha dibuixat una bonica tarja-diploma ab alegorias de las arts y l'escut del Centre Excursionista que honra al artista y será un bonic recort pera 'ls que mereixin la distinció de rebre una reproducció com a premi de sos travalls

Tan prompte com estiga fet lo senyalament de premis als plecs presentats al Concurs de tarjetes postals del Centre Excursionista serán exposades al públic totes les tarjetes en el saló principal del esmentat Centre, podenles visitar de 2 a 4 de la tarde totes las families dels socis o las per ells acompanyades, durant los días que restin de la semana entrant fins lo diumenge día 15 per la tarde, en el que tindrà lloc la repartició de premis.

Lo ilustrat Director de la Sucursal del Banc d'Espanya ha tingut la deferencia d'enviarnos la "Tarifa de Cambios para la negociación de efectos sobre pueblos", qu'es una millora molt convenient pera facilitar las transaccions comerciales. Agraits quedem de l'atenció ab que ns ha distingit.

El nostre paisá y amic lo eminent musicolec y compositor En Felip Pedrell ha tornat á respirar els aires de la Patria Catalana, fican son estatje a Barcelona per serli perjudicials pera la salud els de Madrid.

Benvingut sia y que li probin.

Las acreditadas casas de comers de la Sra. Vda. de Canivell, Francisco Mestre y Arturo Morera, han repartit entre sos clients y amics uns bonics calendaris anuncis de molt gust y riquesa que honran als seus establiments y als seus propietaris aquins los desitjem molta prosperitat y avens en sos negocios, agrahintlos al mateix temps la atenció ab que ns han distingit.

Efeméride Tortosina

1582.—Neix a Tortosa 'l Rector de Vallfogona.

El día 6 vá fer tres cents vintitres anys que va néixer a Tortosa, En Francisco Vicens García y Torres, conegut en la seva época pel nom de Garceni y popularisat fins á nosaltres ab el Rector de Vallfogona.

Fou batejat en la parroquia de Santa María (la Seu) per lo Sr. Regent lo Rd. Llorens Vandellós.

Ab mes o menos fonamen se creu vá neix en lo carrer de *Taules Velles* en la casa que ocupa avuy lo *Centre Excursionista*.

De pares pobres, rebé educació a l'Universitat de Lleyda, gracias a una pensió de "un sou diari," que li senyalá 'l Concell Tertosi, esperansat de lus raras qualitats del jove Garceni.

Acabats sos estudis, entrá de patge del duc Osona anan a residir a Barcelona escrivint allavors sas poesias eróticas.

Per un desengany amorós abressá la carrera eclesiástica, essent nomenat rector del poble de Vallfogona de Riucorp y més tart secretari del bisbe de Girona fins a la mort d'aquet, que torná a la seva rectoria, després d'un viatge a Madrid qu'ls seus biógrafs, sense rahó ni fonament, han omplert d'extranyas aventuras.

La tasca poética del Rector de Vallfogona té totes las cualitats y tots els defectes de la seva época: no és aquest el lloc apropiat pera una crítica de las poesias de Garceni.

Lo que escrigué al retornar a Vallfogona, desenganyat del món y víctima de la enveja dels cortesans de Felip IV, és sens dubte lo millor que eixí de sa ploma: pocas vegadas la soletat y la calma de la vida camperola ha sigut cantada ab cant més sincer.

Morí En Vicent García a Vallfogona 'l día 2 de setembre de 1623.

Tortosa: Imp. FOGUET, P. Hospita 5.

— 144 —

mismos? Y por abreviar os quiero referir solos dos hechos, porque si todos los abiamos de referir antes nos faltaria dia que no historias. No fué señaladissimo el hecho que los Catalanes hizieron en servicio de la Iglesia de Dios y el Sumo Pontífice, cuando le libraron, aunque hubiesen sido sus tratos passados de cualquier modo, empero al fin Catalanes le libraron, de que se sirvió á nuestro Señor, y á ellos les quedó grandissima fama, y renombre? No se ha de poner en olvido el señalado hecho, y servicio que nos hizieron en la conquista de Sicilia, que de su voluntad vinieron conmigo, que aun no era su Rey, ni por fuerza les podiamos llevar, ni menos fueron movidos por interés, ni sueldo que les pagásemos, ni menos por remuneración que desto les pudiesemos hazer, porque todo lo que yo tenia lo abia vendido y empeñado, para hazer este viaje; y así no les movió la esperanza de aguardar ninguna retribución por este hecho, mas solo por su valor, y mostraronle ciertamente. Con que firmeza y lealtad tenían los sitios? Con cuanta fortaleza peleaban y batian las fuerzas de los enemigos? Y con que valor y osadía llegaban delante el rostro de aquellos cuando venían á las manos? O cuán gloriosa era aquella vista cuando yo miraba á mi nación pelear fuertemente contra mis contrarios? Yo hago testimonio desto, que en los batimientos de los lugares, cuando alguno dellos era derribado por golpe de piedra, el otro con grande osar, y fortaleza se subía por la escalera de donde aquel abia caydo, otros que despues que la pieza de artilleria abia herido, ó muerto á alguno, presto se metía en el agujero por donde la pieza tiraba, para escalar el muro. Y aunque viessen padre, hijo, hermano, primo hermano, ó pariente muerto, tan poco caso hazian, como si no les fueran nada, sabey's porque, *Quia magnificavit eos in conspectu Regum, et dedit illis coronam glorie*. Bien les ha por su fortaleza nuestro Señor exalçado su fama, y delante la presencia de los Reyes les ha coronado con corona de gloria. Terceramente decimos que su liberalidad han mostrado con grande honor. Que Pueblos ay en el mundo que sean assi francos de libertades y franquessas ni que sean assi libertados como vosotros? Porque yo hallo

— 141 —

Reyna, y señora nuestra porque seria nunca acabar. Como el de N. S. de Poblete, casa Real, y sepultura de los Reyes de Aragon, con Religiosos de la Orden de S. Bernardo. La Cartuja, casa Real, llamada Escala Dei. Su Aitar mayor es de N. S. y muy hermosa. Es Convento de los mejores de España, tanto por el devoto lugar que ocupa, como por su grandez, y santidad de sus Religiosos. N. S. de Cardó en nuestro término de Tortosa, de Religiosos Descalços Carmelitas, del cual ya tenemos hecha descripción en el primer libro. N. S. de Escarp. Convento de Bernards, á la boca del Rio Cinca, y en las margines del Rio Segre. Otros muchísimos ay en Cataluña á invocación desta Princesa y madre de Dios. Bien se muestra la devoción que en este Principado se le tiene, y por tanto, gente tan devota de la madre de Dios, es imposible no sea virtuosa, y si algunos ay hijos de perdición, desalmados, y ladrones, son pocos que sean naturales de la tierra: porque se vea que los más que sentencian por ladrones y salteadores de caminos son estrangeros que los que son naturales y los sentencian, son por haber mantenido bandolina y querer vengar sus agravios, como á gente que les sabe mal vivir sin honor en el mundo, como pudiera traer aquí mil ejemplos desto. Y pues gente que es tan celosa de su honra, es cierto lo ha de ser de su Rey, guardandole fidelidad y lealtad y teniendole amor. Bien lo mostró el Rey D. Martín en las Cortes que tuvo en Perpignan como se verá en el capítulo siguiente.

